

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתיימרה על המצפה

באוסטריא אונגרי:
לשנה 7.— בתרים
הצי שנה 3.50
רבע 1.75
באשכנז:
לשנה 8.— בתרים
ביתר הארצות:
לשנה 9 בתרים — 9.50 פרנק.

”רמת המצפה”
נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה משהיה
ובכיל המר ספרותי יותר מאשר עד כה.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח.
בדרכ מוט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני בתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE“ Kraków,
(בהוף לארץ להוסיף: Oesterreich)
בעיפו: רחוב סעכאסטיאנא 32

Kraków, 27 Maja 1910.

גליון כא.

קראקא, י"ה אייר פ' בהקו"ת התר"ע.

להתכנס על יסוד בחירות, בשביל לתת לה, להכנסיה, את כל הפעולה וההשפעה של מוסד קבוצי לאומי, לפיכך תלויה קריאתה של זו בייסוד אגודות היות ופעולות במספר הגדול ביותר בפי האפשר, עד שתקומנה אגודות כאלה במספר הגון למדי, שתהיינה בעין ערוכה להצלחתה של הכנסיה, לא נוכל לגשת לכנסיה של זו, אנהנו נעמוד ונחכה לגלוי רצונו הישלים של העם ובנות נתמיד בהכנות.

מן ההצעות המקיפות שתובאנה לפני הכנסיה מעובדות ועומדות בעבור:

(א) הצעה להכנת תכנית כללית בעד ההנחך העברי, בתיספור ודרכי-ההוראה, מותאמת אל תנאי-המצב המיוחדים בארצות השונות. תכנית זו צריכה להיות מעבדת ע"פ חומר נאסף ע"י אנקישא ערוכה מאתנו בדבר הנסיונות הצריכים וכו' במקצוע זה.

ההנחך העברי, אחד היסודות העקריים אם לא העקר הראשי של קיומנו לעתיד, נמצא עד עתה, לרגלי התנאים הכללי נורמליים של חיינו, במצב פרוץ מאד. נסיונות שונים נעשו להטיב את המצב; אבל כל הנסיונות האלה בהיותם מפורזים ומפורדים לא יכלו להביא גם אותה התועלת המעטה, שאפשר היה לקוות מהם למרות דלותם ואי-שלמותם המוחלטות במבט חיינו המקולקלים. והנה לשנות את תנאי חיינו תכלית שנוי, שיביא גם את ההנחך ליד תקונו הישלים—זוהי עבודה לדורות. מה שאנו יכולים ומהויכים לעשות כבר עתה הוא סדור הכחות ורכושם במקצוע ההנחך. הנסיונות הבודדים לא ימושטשו ולא יכלו לריק, כי אם יצורפו ויושזו ויבוררו והיו לנסיון צבורי, כן תרבה ותרחב ההשפעה ההנכית-העברית בהיותה מרוכזת

אל הסתדרותנו. מלבד אלה נוסדו והולכות ונוסדות כמה אגודות חדשות. אגודות מקומיות הנכנות על הסתדרותנו נמצאות כעת ברוסיה, גליציה, רומניה, טורקיה, אונגריה, אוסטריה המערבית, אשכנז, אנגליה, אמריקה ואפריקה הדרומית. ידיעות מפורטות על אודות זה נפרסם לפני הכנסיה. הועד השתדל ביהוד לאחד את האגודות בכל ארץ ע"י ועדים ארציים, בכדי שתהי העבודה יותר מאורגנה ומתמדה. ועדים ארציים כאלה נוסדו עד עתה באשכנז (תחת נשיאותו של הפרופסור מיטווק), בגליציה (תחת נשיאותו של מר ישלמה שילר) ובארץ ישראל; אחרים עומדים להוסד בקרוב, במערב-אירופה שם הועד הארצי לו למטרה, מלבד העבודה ההסתדרותית גם עבודה הנוכית: הוצאת ספרי למוד שפיע בעד יהודי אשכנז, יסוד ישעורים לשוניים (לבת-הילים ולמוקדמים) וישעורים ספרותיים על-יד האגודות המקומיות. יסודים כגון אלה יחד עם יסוד קלובי-שיחה עבורים הם עקרים גדולים של עבודתנו בכל הארצות. הוראות מפורטות בזה תמצאנה לכל האגודות. תכנית-עבודה כללית בעד האגודות מכיל ההנחך הכללי הראשון; ההנחכים דבאים יביאו תכנית זו מעובדת לפרטית. בקשר-מכתבים בלתי-פוסק בין לשכת-המרכז והועדים והאגודות תושלמנה ההוראות הכלליות האלה ע"י הצעות, הספקת ידיעות ודברי חומר מיוחדים, בהתאמה אל תנאי המקומות השונים. לשכת-המרכז (בעת: Berlin-Charlottenburg Kantstr. 93) נכונה ועומדת להשיב על כל השאלות המוצעות לפניו בנדון זה לתכלית עבודה מעשית.

ע"ד ההכנות לכנסיה נוכל להודיע רק כעבור זמן-מה. ואחרי ישעפי" החלטת הועידה צריכה הכנסיה

מלך פריעדלענדער

מאורשים בא"ר תר"ע

קאלוש

באָהאַרדטשאַני

ביטל באטטעסמאן

יעמב קארפאל

מאורשים בה' אייר עת"ר

זאלקיעב

גלאנאוו

אנו מברכים במז"ט את אחותנו מרת יוסע ליפשיץ לארוסה עם מר מאיר שפירא בבאָהאַרדט פאסט פאמאטואני.

האחים מאיר ליפשיץ ומשה ליפשיץ — גולגורי.

תכנית-העבודה

של ועד ההסתדרות לשפה ולתרבות העברית.
"ארבע תעודות נמסרו לוועד המבין, שנבחר על-ידי הועידה לשפה ולתרבות העברית: (א) יסוד אגודות של ההסתדרות בכל מקום שאפשר בארצות השונות; (ב) הכנת הכנסיה; (ג) עבוד הצעות ותכניות-עבודה מקיפות בתור יסוד למועצות הכנסיה; (ד) הנחת יסוד לקרן הקימת לצרכי השפה והתרבות העברית. במישך ארבעת ירחי קיומו התאמין הועד למלא אחרי התעודות הללו לפי מדת כחותיו.

הועד השתדל ליסד אגודות של ההסתדרות ע"י הוצאת קו"ק ומשלוח חוזרים, ע"י תעמולה במכתבים ותעמולה אישית. עד עתה נכנסה לתוך ההסתדרות ישורה של אגודות עבריות הקימות מכבר; ביהוד יש לצין את זה, ישועד "עבריה" החליט לספה את אגודותיו

שלם, אשר בו הצורה והחמר והיפי, ומהם נעשה מהשבה של שירה רכה, וזהו כביכול בעצמו, לא יש לו ואין לכנותה, אך הלב מלא ממנו, הנשמה תתפשט, התפשטות הנפש, רוצה היא להתמתח בכל העולם, רוצה היא להיות דבר שלם עם הכל.

ועוד יתיקה מעט וצוה למלא את מקטרתו ואני הציתי בנר ונפה עגולים לבנים מפיו ובכת-צחוק נעים פתח ואמר:

הנה נגנו מנגנינו — הלא שמעתם — הנרות הללו, הם מנגנים פלאי פלאים. כאשר נע"ין בדבר ונחקור היכן הוא התוך שבנגינה הזאת, מרוע צלצולה יפה כל כך? נראה שזהו יען עשה כל אחד מהמנגנים מעשהו בשלמות. הכנור משך את קולותיו מתוך מדבש והבסנון המה לו לחפלא, החליל שרק קולותיו הנעימים והתוף השלים את יפיו. כל אחד עבד במקצוע שלו, שהוא מומחה לו ביהוד. על כן התאחדו כל הקולות להרמוניה אחת נפלאה. אלמלא עשה כל אחד מלאכתו בשלמות, אז היו פוגמים בנגונם ולא היה יוצא דבר שלם. אלו היה הנא הומה בבסנון והמתופף היה שורק בחליל, בוראי היתה כל המוזיקה מעשה חזק, עתה שידוע לנו כי כל העולמות הם שירה אחת והש"י הוא נשמת השירה, נבי, שאם כל חלק מן הכלל, כל עולם וכל אדם עושה מעשהו בשלמות, יוצא מהם השירה הגדולה, השלמות. שלמות מקורו בישים שלום, הקביה וכל העולם נעשים יסלום, שזה סוד קוב"ה ושכנתיה. ואם לא נעשה עבודתנו בשלמות, נעשה

אחת משבע חכמות, אבל גדולה היא מכלן, כלומר יש במוזיקה דבר רם במדרגתו מן החכמה. כי כל ענין החכמה אינו אלא גשמיות, כי החכמה מקורה במה שהוא חמר והוא אהוה בו כללב בנה, בלי נר אין להב. אבל המוזיקה היא בעצמה חללב, אבנם בלי הכנור אין קול, אבל הרוחניות שבקול היא עולם בפני עצמה, עולם דנישמות, רעיון, שאין הפה יכול לבטאו ואין המחשבה תופסה בו. המוזיקה היא מהשבה של נישמות, של מלאכים האומרים שירה, והשירה היא מהשבת הש"י בעצמו כביכול. כי הוא כביכול עצם השירה והשירה היא נשמת הכל ודבל הוא ית' והוא הכל וזהו כונת "אחד" ואשרי המשיג מדרגת "אחד".

הרב זצ"ל שתק מעט והקיף בקנה מקטרתו בדישא כמין עגול, ופלצות אהותנה לא פחדנו חלילה, ידענו אצל מי אנו עומדים. אבל נדמה לנו, שאנו רואים בהויש, כי הוא מעופף אתנו בעולמות ונושאנו על כנפיו.

והוסיף להקיף בקנה וכך אמר:

רק הכל, רק הכל הוא ההשגה האמתית, בי החלק מהכל אין לו ממשות ואינו כלום. העלה מן העין איננו ע"ן ונוש עפר איננו הארץ, וכן כל העולמות אינם רק חלק מהכל ואין להם ערך בפני עצמם. רק העולמות כלם יחד, כל הבראה, הישמים והכוכבים עם המלאכים וכל יצורי העולם הישפל עם בני האדם והחיות והעופות — כלם, כלם ביהוד הם ישלמות, דבר

פיליטון

ל"ג בעמר ביער.

זה היה בליג בעמר, שנה לפני הסתלקותו ז"ל. נסענו עמו אחרי ארוחת הצהרים בשעה ה' אל הושרה. מוכר פירות נסע אחרינו בעגלתו והאברכים רצו אחרינו רגלי. בחורשה החדשה ירד הוא ז"ל מן העגלה ועמד על הדישא ואנהנו הבסנו וההרישנו. ראה ראינו, כי הישבינה ישורה על פניו והרוח הקריר וריח העיטב הנודף, הרקיע הכחול והאילנות הירוקים עוררו בנשמתו המורמה אהבת הבורא ואהבת ישראל, אהבה לכל העולם, לפמליה של מעלה ולפמליה של מטה יותר ויותר, בבאו לידי דבקות יראנו להביט עליו.

בינתים באו הכלי-זמרים שלנו, הנא וכנורו בידו וכל הלהקה, כשנים עשר איש והתחילו להכין את בליהם. אז נשא הוא ז"ל את עפעפיו והביט כה וכה. אחרי כן רמז למנגנים באצבעו: "נה הנרות הללו!" לא הבנונו מה ענין "הנרות הללו" לליג בעמר, אך אין לשאול ישאלות. וחס נגנו הנרות הללו בנגונו של זיידל רובנה, דבר יקר! ככלותם לנגן העביר קופסתו מתחת לאפו הנה והנה וכך אמר:

"המוזיקה" — הריני מספר מלה במלה כאשר שמעתי מפיו הקדוש — "המוזיקה היא ענין גדול,

מבחר הכחות שיש לנו, את העבודה המסדרת, הבהגת המבקרת והמחליטה במקצוע רב הערך הזה, שלפחות חשיבותו העצומה דבר בו כל כך, הקדיש הועד עיון מרובה ותשומת לב מיוחדת אל רעיון יסודי אקדמי עברית ועבר כזה תכנית מפורטת ושלמה, אשר יציענה לפני הכנסיה.

ד) תכנית מוסד לאומי להוצאת ספרים עבריים. הוצאת-ספרים עברית גם היא אחת מחובות הסתדרותנו הכללית, לא רק משום שעל-ידי-כך תתפשט הדעת העברית ותרבה אוצר רכושנו הלאומי-התרבותי, אלא גם — ועוד יותר — מפני שאי-אפשר לה ליצירה העברית ולמחשבה העברית להתכסא ולהגלות כל צרכה כל זמן שחסרים לנו האמצעים לתת את האפשרות ליוצרים ולעובדים הספרותיים שבקרבתנו לעבד בשדה ספרותנו. מובן מאליו שאין כונתנו לבוא בתחרות עם המוסדות הפרטיים להוצאת ספרים עבריים שישנם לנו אלא, אדרבה, עלינו לבוא לעזר ולסייע להם, כדי להגדיל ולהרחיב חוג פעולתם. אבל יש ספרים, שאין המוסדות הפרטיים יכולים להוציאם מפני שאין לאותם הספרים דרישה מספיקה בשוקי המסחר. יש מפעלים ספרותיים גדולים, לאומיים באמת, שאין ביכולת המוסדות הפרטיים להתעסק בהם. מפני שדורשים סכומים גדולים ובזמן הראשון אפשר שבשוקי מסחר-הספרים יהיו קרובים להפסד ולא לשכר. אין לנו חפצים לפרוט כאן שמות; אין לנו חפצים לסמן כמה דברים אמורים. עלינו לבוא לכנסיה בלי כל משפט קדום ובלי כל כפייה מוסרית איזו שתהיה. חברי הכנסיה ימכסו בדבר וישפטו בעצמם, באיזה מסוגי הספרות עלינו להתעסק ביותר. הכנסיה צריכה שתבחר בועד ספרותי עיוני ואדמיניסטרטיבי, שאליו ימסר כל העניין הזה והוא יבוא בדברים גם עם המומחים וגם עם הסופרים העובדים.

א-אפשר לה ליצירה העברית לעמוד ולהתקיים כל זמן שהיא תלויה בחסדי יחידים ובמאורעות בודדים. באפס בסיס ובאין קרקע של עבודה בטוחה. אי-אפשר לה לעמוד ולהתקיים כל זמן שע"פ תנאי ספרותנו כל סופרינו מוכרחים לעבוד רק ליום וללשעה ולא לדורות. או — לצאת מספרותנו לברמי זרים מבלי שוב אלינו עוד.

הספרות אינה רק אחד ממכשירי התרבות העברית, שאנו בתור הסתדרות כללית ישל כל האומה הישראלית, מושבעים ועומדים על שמירתה ומפוחה וגדולה, אלא היא אחד מגופי התרבות העברית עצמה. וכשאנו מסייעים לתחיתה ולהתקדמותה, הרי אנו מסייעים לתחיתה של נשמת ישראל הכללית ולהתקדמותה של האומה העברית.

הועד עוסק עתה בהשתתפות של מובחים

אפשרות-הפעולה החברתית תהייה תוצאות ההשתתפות. בשתי הספרות האלו צריכה לשלם ההרגשה של שתוף-הצרכים והעזר ההדדי. הועד נגש עתה לציון ולקבוע את האמצעים כיצד לארגן השתתפות והדדיות זו. (ג) תכנית יסוד אקדמית להגדרת ההשתתפות של השפה העברית.

אמנם כל היגיעות הקבוציות של הסתדרותנו מכוונות להפיץ את דעת השפה העברית, את שמושה בפה ובכתב ולעזור לפתוח הקולטורה הקשורה בשפתנו הלאומית. אבל יחד עם זה נחוץ הוא לצרף אל היגיעות הסדרניות הללו גם מרכז למומחים בקיאים, שיתנו למקצועות השונים של העבודה הכללית את היסוד המדעי הנחוץ.

בנוגע אל השפה הלא חפצים אנו לא רק להפיץ את ידיעתה ואת שמושה, אך גם לעזור להתפתחותה הפנימית. על ידי פתוח עמוק, מדויק ומושכל של השרשים הפורים הנמצאים בה, צריכה היא להיות מובאת לידי שלמות מוספיה-והולכת. על כן חובה לשים לב אל כל אותות קיומה בחיים ובספרות, לפקח ולהשגיח בעין בחינה על צמיחתה וגדולה. אין להניח את כל העבודה הזאת לתשמיש-שאיין-לו-השגחה, למקרה ולמעטם של יחידים. הרבה דברים צריכים להתחדש, אבל צריך לחדש כמה וכמעט, בשמה שאין בה הגומה. יש מלים זרות, יש גם יצירות חדשות שאינן פוגמות את צורת השפה, אך הן כפנינים יקרות בתוך הזרם הרועש של הדבור העברי. אבל התשמיש-לרעה במלים זרות ההולך הלוך וגדול עד לבלי חק, המנוול את לשוננו היפה והעשירה ומסביע עליה חותם של אביון רעב המתפרנס מפרפראותיהם של שלתנות העשירים — לא יוכל להניח את רוחנו.

חפצים אנו, שישה קולטורית עתיקה, עם ספרות בת שלישת אלפי שנה, מיוסדת על לאומיות קימת מקדמי-תבל, כל תדלדל את כבודה המכבי ע"י שתספג לתוכה בלי בחירה ובלי הבחנה פורים לאין מספר מלשונות אחרות. ואם יש אקדמיות ללשונות מפותחות תכלית התפתחות וחיות כמלואן, עד כמה גדול מזה הצורך לתת לשפתנו הלאומית אנו את הסיוע המדעי הנחוץ לה בתקופה הנוכחית של תחיתה! הדבר הזה נחוץ הוא לא רק בעד התפתחות החדש, אך גם בעד הבנת הישן. אלף שאלות פלוגתות, ספקות מחכים לפתרון. המכסא יפרד להרכה מינים, וצריך יהיה להשוותם לאט לאט. כללי יושר הכתיבה הם מפורקים, אופן כתיבת המלים הזרות בעברית איננו קבוע כלל. הסופרים כותבים איש כהעולה על רוחו והקוראים אינם יודעים כלל את אשר לפנייהם. בשים לב לזה, עד כמה נחוץ מוסד שיקבל על עצמו, בהשתתפות

ויוצאת מתוך שתוף מיטב הכחות הפדגוגים הפועלים. ברור שימות ההוראה, קביעת התכנית הכללית לבתי-הספר, בקרת ספרי-הלמוד, ספרות פדגוגית וכו' — כל אלה הדרישות יכולות להמלאות רק ע"י עבודה מרכזית רחבה ומקיפה. ואולם עבודה כזאת בלתי-אפשרית היא כל עוד אין בידנו חומר נכון ומסודר ע"ד המצב הנוכחי של החנוך העברי בכל הארצות, ע"ד לקוייו ומגרעותיו במקומות השונים וע"ד התקונים הדרושים והאפשריים לחזוק ולשכלול. למען אסוף את החומר מעבר הועד בעזרת מומחים אנקישא מפורטת לכל מוסדות-החנוך, בתי-הספר והמורים העברים בכל הארצות. תוצאות האנקישא תעבדנה ותסודרנה אח"כ ע"י ועדה מיוחדת מטונה על עניני החנוך העברי מטעם הכנסיה.

ב) הצעה ע"ד הקמת קשר תמידי בין הגלות וארץ-ישראל, זה המרכז המכבי של השפה העברית החיה. החיון היותר חשוב בכל תנועת התחיה העברית היא, לדעתנו, מה שבתוך הישוב העברי בא"י נהיתה העברית, מודות להשפעת תנאי-החיים המכביים ולהרגשה האניסטינקטיבית בגורמים הדרושים להתפתחות הכללית, לכה פועל נורמלי בחיי העם, הינו לשפת הכיתה, החנוך והחברה. ואם גם היצירות והערכים הגדולים העבריים, החדשים שבידנו היום, לא מארץ ישראל יצאו בכל זאת הנה רואים אנחנו כי פטפוטי ההברות העבריות בפי הילדים בא"י עלולים להשפיע על קיום שפתנו בתור שפה חיה יותר מן היצירות והערכים ההם. רק בא"י חפשיית היא המחשבה העברית ממפריעים חיצונים ומתערבות זרות; רק יש עומדת היא בחוג המבע ולא בחוג הרצון. אולם למרות הערך הגדול שיש לשפה העברית ולנסינות הלשוניות והחנכיים של בני א"י בשבילנו, יודעים אנחנו מהם רק מעט מזער ונוקקים אנו בזה לידיעות, שאנו מקבלים מן העתונות או מפי נוסעים מבלי היות לנו קשר ישר והשפעת-גומלים תמידית עם ארץ-המרכז של התהיה העברית. מצב זה אינו רשאי להיות הולך ונמשך להבא אם חפצים אנו באמת בקיומה וכגדולה של תנועתנו. ארץ-ישראל העברית והחלק בעל ההכרה העברית בגלות צריכים להאחד לגוף אחד, אשר לישי-החיים בו שופע ועובר מחלק למשנהו. העבריים-מטבע בא"י צריכים לבא בקשר אישי תמידי עם העבריים-מרגון בגלות; הם צריכים לשתף אלה את אלה בנסינותיהם ובשאלות-לבם, בפעולות ובחסתכלויות שלהם, בתקוותיהם שנתמלאו ושנכזבו, בשמחתם ובצערם על שדה הישפה העברית והעבודה לשמה. מועצות משותפות, החלטות משותפות, עבודות משותפות צריכות להסדר בכתב ובפה. תמיכת הרפה מצד החזק ממנו במקצוע חיי-הלשון, תמיכת הרפה מצד בעל-היכולת במקצוע

השלום, שמו של הקב"ה פנום ר"ל והשירה הגדולה היא מעשה חזק והוא סוד "ובמושב לצים" זהו הס"א הרואה רק חלק מן הכלל, יען שהיא שומעה ר"ל קול שקר מהשירה הגדולה בעוה"ד.

אנחנו שמנו אזיננו כאפרכסת ולא הבינונו דבריה כי התעמק עמוק עמוק והוציא פתאום דבר: מה אנחנו עומדים, לכו ונלכה. הוא הלך בראש ואנחנו אחריו והבטנו איש על רעהו. הוא עמד ונאנח ואח"כ הוסיף: הפונם במוזיקה כל שהוא, שמינית שבשמינית, מיד יש שליטה לסיא והשירה אינה שלמה. כשהיינו בארץ הקדושה עשה העם הישראלי את עבודתו כראוי. בימי החשמונאים למשל נבחרו אנשי חיל להלחם עם האויבים, מתתיהו הכהן ובניו היו בבחינת מנצחים בנגינות ושירת ישראל היתה שירה רוממה ארוכה. אבל אחרי החורבן, כשפגם ר' עקיבא רק שמינית הקול ותחת לבחור באנשי חיל שלח למלחמה את תלמידיו הרבים, המתופף בקש לנגן על כנורו של חנא, אז גברה הסטרא אחרא ושירתנו היתה למעשה חזק.

עד-כן צויתי לנגן בליי, שהוא זכר לגבורות ר' עקיבא, את הנרות הללו של חנכה, להעלות את נשמות הנלחמים ההם למעלה אנשי חיל החשמונאים וזהו סוד עמוק.

בדבריו נשא עיניו וראה מרחוק נערים מן החדרים מתהלכים בדרך וקשתות של עץ בידהם והמלמדים אחריהם. הסתכל הצדיק ערינו ואמר: זהו ענינו של

ר' עקיבא, לפי שהיה מרביץ תורה וקבל עליו אמונת שאינו שלו, להיות נושא כלי בר כוכבא עם תלמידיו, ושלה נערים כאלה עם קשתות עץ למלחמה, על כן אנו עושים ביום פטירתו זכר לר' שמעון בן יוחאי תלמידו, שעשה מעשה בשלמות.

בשמעי את שם רשב"י חפצתי לומר את שיר בר יוחאי מענין היום. אך הוא נענע בידו ועכבני. "לא — אמר — עלינו להעלות את נשמות חיל ר' עקיבא למעלה נשמות חיל החשמונאים, את נשמת בן יוחאי אין צרך להעלות." חנא — קרא בקול — נגנו עוד הפעם הנרות הללו!

חנא התחיל לנגן ורמז לו הצדיק לחדול. די לנו, די, הנרות הללו, הנרות הללו, זכר לנשים געלמים, שהם בבחינת מה שבו אהליך יעקב, ואני רוצה זכר לנשים גלויים, לגבורות ענין אלה של החשמונאים, שהם בבחינת וראי כל עמי הארץ, אני רוצה בשירה מאה"ק, שיר האילנות, הפירות והתבואות, איך הפירות הושטנו לו פירות והוא חלקם ביננו, ברח ברכה, מעם ואנחנו נטלנו שיריים.

"קדשי קדשים אתם, אוכלים בחוץ לארץ!" קרא פתאום ושתי דמעות נשרו מתוך עיניו המהורות, נבהלנו והפסקנו את הלעים.

"אכלו, אכלו, שומים, הגיד בבת צחוק, כזה

"חנא, הידעת שיר חדש, שיר נצחון על גבורות החשמונאים?"

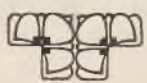
"כן, ענה חנא ונגן שיר מן התיאטר היהודי, שיש לו שייכות אל החשמונאים. ועיני הצדיק אורו ונמלאו גיל, דיצה וחדוה וצוה לשנות ולשלוש.

"התראו — אמר לנו במרם שבנו העירה — התראו מה גדול כח המוזיקה. היא חלק מן החכמה העליונה, שהיא עצם השירה. ורק מי שיש לו נשמה גבוהה מאוצר הנגינה יכול להשיג זאת. חנא מבין את המוזיקה רק בפעל, מכה הוא באצבעותיו ומוציא קולות, אבל אנחנו מבינים את המוזיקה ככה. יודעים אנו את הקולות בעל פה במרם ינגנו."

בבואנו החצרה יצאו החסידים לקראתנו וזמרו "בר יוחאי, קצתם זמרו "הנרות הללו" והמנגנים נגנו שיר מן התיאטר. והוא ז"ל רחץ ידיו ועמד להתפלל מנחה.

כך נערך ביום ההוא סדר ליג בעמר ולא ידענו, כי זהו ליג בעמר האחרון שלו, גם לא זכינו לחבין דבריה חידות הם לנו עד היום הזה, אך שסוע שמעתי, בשם גדול אחד מגדולי הדור שמעתי, כי גם הוא זי"ע לא ידע מה הוא מדבר, כי לא הוא דבר, כי-אם הישיבה דברה מתוך גרונו.

יצחק ימפולסקי.

פרסאות מחוץ לעיר נוהגים ביום החלולא. מחנות מחנות נוהגים יהודים מערינו ומערים סמוכות ורחוקות וגם מפולן הרוסית ביום ליג בעמר אל קבר הרמ"א ז"ל להתפלל ולבקש על נפשו ולמסור לקבר הפוסק הגדול בכתב את משאלותם. בסודם אל תבא נפשי. חס ושלום, אין אני מהרהר אף רגע, לוטר כמו שאמרו אחרים, כי אבק עבודה-זרה היא זאת, כי דורשים אל המתים הם שלומי אמוני ישראל כהגרים. הלילה לי לחשוד בכשרים אלה. יודע אני, שלא אל נשמת הצדיק הם מתפללים, כי-אם אל אלקי אבותיהם ואלקי הרמ"א, אלא שהם מאמינים, כי בבקרם את קבר הרמ"א ביום פטירתו לעשות לו כבוד, ירחם עליהם ויתפלל בעדם. הלא קרוב הוא אל ישערי הרחמים יותר מן החיים. כן היא דעת בני ישראל הבישרים ההם.

אלא שאני מחמיר על עצמי. לכל יהודי כשר יש דרך אחרת בקיום המצות. גם לי יש דרך וכל הרוצה לקשט אותי יקשט עצמו בתחלה. יש יהודים כשרים, המהמרים על עצמם, שלא לאכל חמץ מפסח עד שבועות מחשיש המין שעבר עליו הפסח ויש יהודים שאינם מניחים בשבת ספר על ספר וחלה על חלה משום תולדה דבנין ואני נוהר באבק רבית ובאבק לחור ובאבק דאבק של עבודה-זרה. תפלה על קברי צדיקים אינה חיו"ע ולא דרישה אל המתים, אבל אינה טובה בעיני מאכילת קמניות וישומים בפסח, ובישום אופן אין מה יוכל להבין מדוע שהמרים בלאוין של חמץ בפסח ושל מלאכה בשבת חמרות רחוקות כל כך ועשו כל כך גדרים וסיגים סביבם ואת עשרות הלאוין של עבודה זרה עזבו ונטשו ולא עשו סביבם שום גדר וישום סג וישום חמרה. ואני קבלתי מאבותי ומרבתי, שיהודי כשר צריך לבקש לקיים דוקא אותן המצות, שאחרים מולזים בהן. לכן בהרתי לי להחמיר על עצמי באותן המצות, שאין בהן שום גדרים וסיגים וחומרות ואני מבקר קבר הרמ"א ז"ל בליג בעמר ולא צדיקים חיים ילשיא ביום משום חשיש... חשיש... — אל נא אוציא דבר מגונה מראש עמי.

אולי תשיבוני, שאין להחמיר היום כל כך באיסור ע"ה, כי היצר הזה כבר נשחט ובטל מן העולם. מועים אתם רבותי. אולי בזמן הז"ל לא היה בעולם, אבל בזמננו קם לתהיה והוא מרקד ביננו ומחטיאנו בכל מעשינו. והא לכם ראיות לזה:

היש בכל ישראל אדם המשתטח על קבר משה רבינו ע"ה? אמנם עליו כבר נאמר ולא ידע איש את קבורתו, אבל הר נבו ידוע הוא ועל קבר אחרון לא נאמר ולא ידע איש את קבורתו; ההשתטח יהודי על מברון? גם קברי המלכים הצדיקים מבית דוד לא נעלמו, אלא משום שלא היה מנהג מעולם בישראל למסור פתקאות לקברי צדיקים, ע"כ אין איש יודע את מקום הקברים בדיוק. היודע איש מקום קברי הנביאים וקברי ר' עקיבא, הלל הבבלי, רבינו הקדוש, ר' מאיר, ר' יוחנן, ר' אישי וכו' וכו'? אלו ישמרו ישראל את מקום הקברים האלה והיו מתפללים עליהם ומסרים להם פתקאות לא היו כל קברי הקדושים הגדולים החם נשכחים. (המסורות על אדות מקום קבר איזה נביא או איזה תנא ישיבי הערבים והיהודים בא"י לרוב כוזבות הן). נוהגים היו אבותינו מעולם להוקיר את הדבר הגדול ולא את האיש הגדול, שנעשה הדבר על ידו. אנו מרוממים את התורה ולא את משה שנתנה על ידו. אנו מקדישים את המשניות ולא את רבינו הקדוש, שנכתבו על ידו. אנו מעריצים את הגמרות ולא את ר' יוחנן ור' אישי, שנכתבו על ידיהם. מעולם לא שמענו מפי יהודי בכל הדורות, שיאמר "ה' הוא האלקים ומשה נביאו", כמו שאומרים המחמדים על מחוקקים ומכ"ש שלא נתנו ישראל מעולם כבוד אלקים לאחד מרבניהם כמעשה העמים. אמנם בן יצר ע"ז היה עבר ובטל אצל קדמונינו "שאחרי חרבן ב"ר. אנו מוצאים, שהמשילו רז"ל כמה מגדולי ישראל למרע"ה, לא נתנו לו כל יתרון, רק תורת משה גדולה, אבל היא קדמה לעולם והוא רק הורידה ומסרה לישראל וכן היתה יכולה להמסר ע"י אחר. קולטום אישית היתה שנאה ומזוה לישראל מעולם, ובה הרחקנו כל כך עד שגם ביחסנו אל אלקים עצמו נאמר אצלנו דבר, שילולא אמרוהו חז"ל אי אפשר לאמרו: "הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו". טבע ישראל מעולם היתה אביקטיביות קיצונית. כל סוביקטיביות

שיריד ממנהגיהם וזים ליקחת אם. — ואת דרך החיים הזאת קבלו יהודי המזרח מן הסלבים שלא מדעתם. כל משכיל בתוכנו מבער מכיתו ומתוך נפשו כל דעה ישנה וכל מנהג ישן וכל חוק ממסורת אבות, תועבה הם להם. אע"פ שחלוק גדול ועצום יש בין תרבות הסלבים הקדמונים מימי הכינים ובין תרבותנו אנו מימי קדם, שהיתה לאור כל הגוים והיא תפארתנו וגאוננו ובהשליכנו ירושת אבות מעלינו אין עוד כל תכן לחיינו וישום מטרה לתחיתנו בעתיד. אלו נפל גורלנו להיות פזורים בין האנגלים, או אף דרכיהם למדנה לאחוז בכל תקון חדש, המועיל ומצליח ומאיר עינים, אבל גם מן הישן לא היינו מניחים ידנו. הישן שהגין עלינו, היינו מקבלים תחת תרבות סלבית תרבות אנגלית, אבל כמוהם היינו אוהים במסרת אבות, כלנו בחרדנו ובמשכילנו ולא היינו קיצוניים כל כך, להתנועע רק בין שני הקצוות, הרחוקים כרחוק מזרח ממערב. האנגלים הם בהעין הזה. בכל ישנה הוא מוסף עגול חדש על גזעו ועל ענפיו והוא מוסף כח ואמץ והולך וגדול. אבל אינו מאבד את תוכו בקבלו את העולמים החדשים בכל שנה ושנה. אלו נרקב תוכו של העין בקבלו עגול חדש בשנה חדשה, היה יורד לישחת ולא היתה התחדשותו מועילה לו כלום. כך האנגלי. הוא מקבל תדיר במה מעלות טובות וכמה תקונים חדשים והמצאות חדשות ודעות חדשות ונפשו הולכה ומשכיחה. אבל אינו משליך את הישן בדבר שאין עוד חפץ בו. על-כן הוא העם החכם והחזק והמצליח בכל גויי העולם. ומי זה מכריחנו לאחוז בדרכי הסלבים, בימינו העולם פתוח ונקל לנו לבחור לנו מדות ומעשים מהמתקנים שבאומות. אל נא נהיה כעמי המזרח קשים לשמוע ומתירים לאבד, כי-אם כהאנגלים מתירים לשמוע וקשים לאבד, מדה ישיבחה חכמינו הקדמונים במשנה ואמרו עליה שהיא "חלק טוב".

גלות אונגהרן.

פלא הדבר, שכל העולם רועש על-אדות גלות רוסיא, הכל מתרגז ומתמרמר אם נשמעה ישמועה, כי מרוסיא מגרשים יהודים, ואין שום אדם כועס ומצטער על גלות אונגהרן, וישנה גלות כזאת, והרשעה האונגהרית גדולה יותר, כי הממשלה האונגהרית מתמירה כלברלותה. עורך ה"אלל" יוד' רונדישא" העיר במאמרים אחדים את דעת הקהל על הגלות הזאת, שמגרשים מנבול אונגהרן משפחות יהודיות על הטאן הגדול והנורא, שהן או אבותיהן נולדו בגליצא, וכאשר ילח את הגליונות אל הממשלה, לשים לב לדבר, היה המענה: כי גזרה עליו חקירה ודרישה, להעמידה לפני ב"ד של ענינים ולשפוט משפט מוציא דבה על פקידים. המפעל הזה של הממשלה הבלרית (של הקואליצא) דומה בכל פרטיה למעשי רוסיא, ועלינו לדעת, כי באונגהרן יישבו כפרלמנט הקודם כי צירים יהודים, שבוחרים יהודים מסרו נפשם עליהם לבחור בהם ואין איש מהם ישמא לנכון לריב הגולים, ובכל זאת גם בבחירה הנכחית נלחמים אחינו בעד קנדידטים יהודים. ואין איש שואל את נפשו: למח? מה יועילו אלה, המתכחשים לעצם והנכלמים במולדתם? בדומה הרוסית אין רק שני יהודים וישניהם נלחמים בעד אחיהם וכ"כ אחינו באונגהרן מעולם לא רבו ריב עםם. זוהי גלות קשה מזו של רוסיא, זוהי גלות הנשמות, שרפת נשמה וגם הגוף אינו קים.

פיריטון כטן.

יצרה של עבודה זרה.

מוסר אני מודעה בתחלה, כי דברי אלה אפיקורמות הם והריני מכריז ומודיע, שכל מפונק ואסתניס, כל בעלי האקסיומות והמשפטים הקדומים, כל מקדשי מנהגים בלי בחינה וכל שונאי בקרת וקנאי אמתיות שקבלו מפי אחרים אל יגשו הלום, כי אפיקורמות נוראה חפץ אני להגיד בזה. הצפה שלא נשמעה כמוה. זה שנים רבות יושב אני בקראקא עיר קבורת גאונים גדולים מאורי הגולה, רבותינו, שמפיהם אנו חיים ובראשם הרמ"א זצ"ל ואני מודה, אבל איני מתודה, שאף פעם אחת לא הנחתי פתקא על קבר אותו צדיק בליג בעמר. כמו ישראיתי כל אחינו החרדים בעיר וכמה

בעביר פרטי התכנית של מוסד זה ואפני התגשמותם. כל אלה וכל יתר ההצעות תמסרנה לכנסיה הבאה בתור יסוד למועצותיה והחלטותיה המעשיות. אולם כל הדברים האלה, עד כמה שלא יהיו מעובדים ומסודרים בתכלית הדיוק, יכולים לשמש רק חומר למשא-ומתן מלא ענין ולהחלטות יפות — כל עוד לא יבא הבסיס לכלל הכנינים הנחוצים האלה. ואם הפצים אנו, כי הכנסיה העברית לא תשאיר רק מאורע בודד חולף ועובר בעולמנו, כי אם יצין התחלת תקופה חדשה בחיינו הלאומיים הרוחניים, עלינו להבין לה יסוד נאמן להגשמת החלטותיה. עלינו להניח עוד טרם דאסף הכנסיה את היסוד לקפה לצרכי השפה והתרבות העברית; במדה שיגדל היסוד הזה, בה במדה יגדל גם ערך פעולותיה ותוצאותיה של הכנסיה וערך כל עבודת הסתדרותנו. הפקדת הכספים לטובת הקפה היא בידי מר ניידיטש-במוסקבה (הכתובת):

(J. A. Najditsch, Moskau, Armjansky Pereulok.

אנחנו ההלוגו בעבודה לפי כחותינו; הדבר תלוי בעם, אם תעשה העבודה חיל ותצליח. ההסתדרות לשפה ולתרבות העברית נוסדה; הדבר תלוי בעם, אם תדלדל ותבטל ככמה וכמה מוסדות שהיו לפניו, או תתפתח ותהיה לאורגן אדיר מלא חיים לאומיים, לכל-יוצר אדיר של פעולה לאומית. התעודה גדולה היא, גם האנרגיה של העבודה גם הבאת-הקרבת מרצון צריכות איפוא לגדל. ולמען תגיע האנרגיה של עבודה למלא פעולתה, עלינו לעזור את העם להבאת-קרבת מרצון ומאהבה, שלא תהי הלאומיות דבר שבהברה ובכונות טובות גרידא, אלא תחיה ותתבלט במעשים ממשיים. ומי שהוא כמוני יודע, עד כמה ישמרת השפה והתרבות העברית תנאי קודם לשמירת הנפש הלאומית העברית, החובה המוסרית מוטלת עליו להשתתף עמנו: רכבנס לתוך הסתדרותנו ולהקדיש את כחו בה לעבודה הלאומית הגדולה.

א) מבקשים אנו מית כל האגודות של הסתדרותנו למנות להן מזכר קבוע, שיעמור בקשר עין תמיד עם ליבת-המרב, ולהודיענו את בתבתו.

ב) מפני שחדשי ההכנות לכנסיה ממשמישים ובאים אנו מבקשים מאת כל האגודות להודיע במשלוח תרומותיהן לוועד המרכזי ע"פ הכתובת של גזברנו (S. Hurwitz, Berlin W., Kurfürstendamm 51) במספר הדרוש ע"פ התקנות (חור א), כדי שלא יהא עיבוב בעבודתנו.

ג) הוועד המרכזי מכין ומסדר כעת "שורות-של תנוד" בין המורים העברים ובין מוסדות-ההנוד ובתי-הספר וחוגי אנשים פרטיים הדורשים הוראה עברית בכל הארצות, ובקרב יפרסם את פרטי הדבר, בדלן אייר תרע"ו.

כתבת הלשכה המרכזית של ההסתדרות היא:

Organisation für Hebräische Sprache und Kultur,
Berlin-Charlottenburg Kantstr. 93

על המצפה.

האנגדים למופת.

נפלאות מספרים על-אדות הכבוד המופלג והתפארת הנפרזה, שחלקו האנגלים למלכם המת הגדול ועל-אדות המנהגים המזורים, שהם נוהגים בקבורת דמלך ובהמלכת המלך החדש. וכל ההוד וההדר המתגלים בישעה הגדולה הזאת לקוחים ממנהגים קדמונים, ממסורות אבות, מחקי אבות אבותיהם, כמו ישבכלל אין עם קונסרוטיבי בעולם הנאור כהעם האנגלי. מה נפלא הוא העם הזה! אין עם שיוכל להתפאר בהמצאות חדשות ובתקונים רבים ומועילים בכל מקצועות החיים ובחדושים מכניים ומדעיים ובנטיה לישפר ולתקן ולשנות סדרי עולם כהאנגלים ובכל זאת אין גם עם אוהו בנושנות כמוהו. לאסוננו רוב מנינו של עמנו מפוזר בין העמים הסלבים, אשר זה דרכם: באחוס בנושנות אינם מניחים כל ישנו לתפוש מקום בחייהם, גוררים בעדם, שלא תתנבב אליהם כל דעה חדשה, כל תקון חדש פינול הוא, בכל ישיב אור הם רואים מכנה, יושבה לה התולעת בתוך החזרת ומדמה, שאין דבר מתוק ממנה, ובקבלם תרבות הם מכערים אהרי כל יסן, בוישים בדרכי אבותיהם, מתעבים כל

באמריקה הגיע הרבר עד כדי געל-נפש. יש
נבראו אלילים מן הרקק שבגלוציא, כל בלבר בינוני,
שאין איש שם אליו לב פה, געשה שם לגדול ביישראל
למשיח, לעבודה זרה, שקובעים לכבודו חגים ומקהלים
קהלות ומקדישים לו מאות גליונות עתונים ומאמרים
אין מספר. שבע ביום יהללוהו וישבחוהו, למשה רבינו
חדש יפרסמו אותו, אם רק יודעים בו, שהוא רוצה
בכך, בעוד שחכמים אמתיים, סופרים שעמלו כל ימיהם
בתורה ובחכמה ובספרות והשפיעו באמת על דורם,
אלה ישכחו כמת מלב, לא יזכרו ולא יפקדו, אם אינם
שרלמנים ואינם דורשים כבוד אלקים, אם לא אישיותם
הוא העיקר להם, אלא הפעולה הטובה לתועלת הרבים.
ולא זאת בלבד היא הרעה היוצאת מהערצת
האישיות הנפרזה. התקלה הזאת פועלת גם להפך.

כל יתר כנטול דמי. "היהודי" הלנדוני לועג לרב אחר, שהקהיל קהלה ולבש קיטל וכפה לבנה על ראשו ובמלית גדולה התעמף וכך הספיד את המלך עדוארד ושפך דמעות בתנים. מה חפץ זה להראות? אלו הספיד פשוט כמו שהספיד העם האנגלי וגם היהודים, אז היה נראה הרבה, כי אמנם גם היהודים מתאבלים על מלך כשר שמת, עבשו שעשה צרמוניות יתרות, שלא עשו אף האנגלים ושאין היהודים עושים כעולם על מתיחם הגדולים, הרי זה מוכיח לא שגם היהודים מתאבלים, אלא שהם מתימרים באבלות שאינה באה מן הלב, רוצים הם להראות השתתפות ואינם יודעים כיצד ולא תנוח דעתם עד שהם מתראים אבלים יותר מן האנגלים, אולי יאמינו להם, כי אנגלים הם. כולי האי ואולי! ואין דבר מנוחך ומעורר בוז וקצף יותר מזה, כל דבר בלתי טבעי הוא מאוס. ישמע חכם ויקח מוסר.

אליזה ארזשקה. בת ע"ב שנה מתה בגורדנא הסופרת הפולנית הזאת, ידית היהודים, הסופרת הפולנית הראשונה, שלא כתבה על היהודים רבות מפי השמועה ומתוך משפטים קדומים, להתחבב על קנאי עמה, כמו שעשו רוב הסופרים הפולנים. היא לא כתבה רק מה שידעה מתוך חסירה ויריעה ברורה, ע"כ כמו שיצאה למלחמה בעד עשוקי עמה ובעד כל דל וגרעא כן הגינה גם על היהודים הרצוצים והרלים ותארה את כשרונותיהם ואת מדותיהם הטובות ועשתה אותם למופת. כן עשתה בספריה "מאיר יויפוביץ", "אליהו מאקובר" וגדליהו. גם במאמרים בעתונים פולנים המליצה על היהודים והרשיעה את שונאיהם בני עמה ולא יראה מפני הקנאים. גם בכתב נשאר אחריה ספור גדול מהי היהודים, שיצא עתה לאור, ששים ספרים חברה חוץ מכאמרים בלי מספר. היהודים בפולן מתאבלים עליה בכל לב ועושים לה כבוד גדול.

ועידת הציונים בגליציא המערבית. מהודעות הממונים יוצא, כי בשנה ומחצה עד הועידה נקבצו לתכליות ציוניות בגליל הזה 14.880. כתב, שבע אנודות ישנן למכירת מניות הבנק והן קבצו למסודי א"י 5188 כתב. חלוקת הריסטרקט לגלילות לא נמצאה מתאימה לתכלית הנרצה. ענין חלוקת הגלילות נמסר לוועד הריסטרקט לעיין בו ומספר חברי הועד הזה יגרל מעתה בהמשה אנשים מערי המדינה. החלט לקבוע את יום ל"ג בעמר ליום התעמולה בעד חברת בה"ם העברים, ושישנת השקל תתחיל בראש-השנה היהודי. — בערב אחרי הועידה היתה אספת עם, שדבר בה הנוסע בליץ מאשכנז, שבקר את א"י, ע"ד המושבות ומצבן. ד"ר פלדבלום דבר על-אדות מצב היהודים בגליציא.

השבת-היהודית והנצרות. כידוע יהיה בהרש הבא קונגרס של כל לשכות המסחר בעולם, להועץ ע"ד תקון לוח הישנה הנצרי וכיחוד לקבוע את חג האכזיב הנצרי ביום ידוע בהרש, שלא ישתנה משנה לשנה בהיותו תלוי עתה בהרש הלכנה כחגי ישראל. אבל יש רוצים לשנות את כל לוח השנה, להשוות את מספר ימי החדשים, שיהיו כלם שווים ושיתאימו מספר ימי החדש למספרי ימי השבוע באופן שלא יתחלק עוד ישובע אחד לשתי שנים, ראש השנה לא יתחשב לעולם במספר ימי השנה, היום הראשון ביאנואר יהיה היום שאחרי ראש השנה הנצרי. בדבר השאלה אם להתחיל את התאריך החדש בשנת 1911 או בשנת 1912 דורשים רבים להתחיל בשנת 1911, כי באופן הזה, אם יקדימו הנצרים את שבתם ביום אחר, למען יתחיל חדש יאנואר ביום א', או תהייה תמר השבת הנצרית וחשבת היהודית ביום אחד ומוזה תצא תשועה גדולה למסחר העולם, מבלי שתכנע דת אחת להבדתה. אם יתחיל החשבון החדש בשנה הבא, לא יהיה עכוב לא מצד זה ולא מצד זה, כי אז לא יהיה נצחון לא לזה ולא לזה ושבת אחת תהיה לכל העמים והדתות. אך כל זה לע"ע חשוב להלכה ולא למעשה, כי ראשי הדת הנצרית לא יתנו לשנות סדרי עולם, אע"פ שכבר שנו שתי פעמים.

כושים-יהודים. הציוני הידוע ד"ר ספיר בארסה נעניש בשבי לחדש ימים יען קבץ כסף לקרן הקימת. בבית שביו מצא חבל כושים שחורים, שכאו לארסה להראות נפלאות הכושים. שנים מהם התודעו אל

ובבלגיא. — ביום ו' שבווע שעבר עבר כדור הארץ בתוך זנב כוכב השבת, כאשר עבר זה בין השמש ובין הארץ. בקצת מקומות נראה בעת ההיא כתם עכור עובר על פני לוח השמש. הכוכב לא נראה עד כה היטב מפני הלכנה המכהה אותו. ומעתה יהיה נראה בערב היטב בר"ע במערב. — בוויין החל משפט האופיציר הופריכטר, ששלח גרגרי סם המות לחבריו האופיצירים בגנרלשטב האוסטרי בתור רפואה ואחר מהם נפתה ומת. כידוע הודה על המאן.

גלות רוסיא. כפי הידיעה הנכונה, שהשיגה "האליאנץ" הווינית מקיוב, מצא הועד, שנמסר בידו גורל אלף משפחות יהודיות, שנגזרה עליהן גזרת גלות, רק מאה וחמשים ראיות לשבת בקיוב, ושבע מאות בתי אבות יגלו מן העיר. כידוע נועדה הגלות בפסח ובהשתדלות רבים מן האזרחים הנוצרים וביחוד בעלי בתים וסוחרים הברוה נתעכבה הגזרה עד שתבחן ע"י ועד של פקידים ועתה יצא משפטם. גם במשקנט במורקסמאן, שנשמטה גזרת הגלות, נגזר עתה על שלשת אלפי יהודים ליצאת בנוכה, אף ישמחציתם נולדו שם. גם מכל הפלכים והערים ברוסיא הפנימית מגרשים עתה יהודים למרות זכותם, שהיתה בידם עד כה לגור שם. כפי שנודע היה עכוב הגרוש בפסח פעולת ההשתדלות של המלך עדוארד, שהעתיך בעד היהודים. ועתה אחרי מות המלך הטוב חזרה הגזרה.

יגור ביהודי פרס. בחמין (האמאראן) העיר הגדולה, אשר בפרס הפנימית, היו היהודים בסכנה גדולה, אישה פרסית זקנה מתה ובמקרה דחף אותה יהודי אחד לפני ימים אחרים מתוך חננותו והקול יצא, כי היהודי הרג אותה. הפרסים הכו ביהודים ובזו בתיהם, נציב הארץ עמד לימינם ועורם. חמין היא עיר רבת המסחר בין פרס ובבל, מספר היהודים שם כמ"ו אלף נפש. בימי בנימין מטורילה לפני שמונה מאות שנה היו שם חמשים אלף יהודים וברכות הימים מעטו ונשכרו מרוב הלחץ והרצה. היום כמעט שבו לאיתנם וכל המסחר עם טורקא בידם. על גבעה סמוכה לעיר יש מסורה, כי ישם קברי מרדכי ואסתר, המקום קדוש לכל הרתות ומכל אויא המערבית ידורו בכל שנה מחנות מחנות להתפלל שם. גם יהודים בתוך הבאים.

שפטים גדולים. בעיר זמברוב בפולן הרופית נפלו אחינו מצרה לצרה, כל יושבי העיר הם יהודים, רק מחוץ לעיר יושבים נוצרים ושם בין הנוצרים נמצא בית-הקברות היהודי. האכרים היה רגילים תמיד לחלוץ את אבני החומה אשר סביב ביה"ק ולהשתמש בהן. וכל אשר הוסיפו היהודים לתקן את בדיק החומה בן הוסיפו האכרים להרסה. פעם נלאו היהודים נשוא והגישו את המהרסים לדין. ביה"ד הוציא את הרשעים זכאים ועורך הדין היהודי התאונן, כי מחר יוכלו הרשעים האלה לחלל גם ביה"ק של עם אחר. במטאו זה העלה חרון אף בין האינטליגנץ הפולנית, כי מצאו בה בשכלם החר התראה וממחרת נמצאו כל הצלמים והמצבות והחומה אשר בביה"ק הנוצרי נשברים והרוסים. מובן שידעו הנוצרים בברור, שידי יהודים עשו זאת ועתוני הפולנים הרחיבו את העלילה והעלו חרון אף עד להשחית, אף שברור הרבה כשמש, כי נוצרים עשו זאת להעליל על היהודים. עתה נשרפה כל העיר היהודית ואלפי יהודים אכרו כסותם ורכושם ומתגוללים בשדה.

חשבון ברור. ב"אללג' יוד' צייטונג" אנו מוצאים את החשבון הזה של קהלת הנאורים. בכורפסט בדבר הכנסת הקהל והוצאתה — בנפשות. בשנת 1909 עברו לדת ישראל מעלי רת אחרת צ"א נפש ארם (נגר פ"ב ביאנה הקורמת), בהן ע"ה גדולים וי"ג ילדים למטה משבע שנים. י"ה מן הגדולים אינם גרים ממש, כי-אם בעלי תשובה אחרי השמר, ששים הם גרים ממש, כ"ג גברים ול"ז נשים. מספר המשוומדים היה רמ"ז (נגד רס"ז בשנה הקודמת). אולם אלה הם רק שהודיעו צאתם מקהלת היהודים להרב, אבל רב יותר הוא מספר המומרים, שהתגנבו בסתר לבגוד בעמם ולא הודיעו את הרב. בין המומרים הגלויים היו קצ"ב גברים וק"ב נשים וי"ג ילדים. בשנה היא נגדו בקהלה 3024 ילדים (בשנה הקודמת 3047. 33 מן הילדים האלה לא נמולו. הקהלה הנאורה בכורפסט הוא איפא פאסיבי, כלומר בנקרומ, כי הוצאותיה רבות מהכנסותיה.

זה, לדרוש גם עתה מן היהודים שיבחרו בו, אין פלא, כי הצפת צוררי ישראל ידוע. אבל שראשי קהלה, ובני בית הרב ישתדלו בעד פושע ישראל כזה, לעשותו לשלוח הצבור היהודי, כזאת לא נשמע עוד אף בפולן. וכזאת נעשה בקהלת סאָללֶאָש, ראש הקהל סר דייטש בן רב והתן רב הקהלה וסר גוטסן, שהיה לפנים ראש הקהל, הרושים מאת אנשי הקהלה, לתת דעותיהם לברטא ואינם מסתפקים בעצתם הטובה, אלא סאימים הם על הקהלה, כי בתור ראשי הבאנץ ולהצו את היהודים, ידרשו סהם הובותיהם בפעם אחת. ופחד צורך היהודים הנסול ומסרתיו עושי רצונו נפל על כל הקהלה. איש אחר, בן השויב, מצא עוז בלבו לעמוד בפדץ והגיד בגלוי, שלא יאבה ולא ישמע לסהללי כבוד ישראל ולא יבהר בברטא. מה עשה ראש הקהל, שלה לקרוא לשריב חוקן והזהירו, שאם יסרה בנו את פי ראש הקהל, אז יוסר מספודתם לעת זקנתו. זה נעשה בקהל ידאים ארתודקסים בק"ק סאָללֶאָש! האין להם הצדקה למאן להתחבר עם הנאורים, אלו התחברו עם הנאורים, אז למדום אלה מעט דרך-אדק וזהירות בכבוד עצמם ולא מסרו נפשיהם והיו אחרים בעד פושע-ישראל, הרוצה לתלות המסים יהודים, יען לא הלקו לו האכרים הנוצרים כבוד כמות נפשו.

יש לי עוד רפש הרבה מאד, אבל על חוש הדת של הקוראים אני הם ואהשכחו לעת אחרת. יצ"ל.

מקרב ומרחוק.

ענינים מדיניים. כמחנות המישיכים והאשכנזים מתאזים כבר כמעט הכל לישלום. בישבוע הזה החלו האשכנזים וחמשיכים להועץ יחד ע"ד תנאי השלום בועד המדינה הבחמי וע"ד פשר בעניני השלשונות. יש רוצים שיתפשט הפשר גם על יסאר המדינות. — גם באונגרן עורג העם לישלום עם המלך ויש לשער שמפלגת הממשלה החדשה, הרוצה בשלום תשיג רוב בבחירות, ישעדין לא החלו ובבר נשפך דם בעבורן. טענה חזקה יש לממשלה, כי הממשלה הקודמת של הקנאים הניחו עורף ההוצאות על ההכנסות בתיק מיליונים ועול כבר יהיה על העם להשלים את החסרון. — במות המלך אדוארד חפץ גם קיסר אשכנז בשלום עם האנגלים ועם צרפת. בהיותו באנגליא אצל הלית המלך הנפטר הביע זאת למניסטר הצרפתי החיצוני. חקי הבחירות לוועד המדינה בפרוסיא נתאשרו בבית העליון ע"פ תכנית הנסוגים אחרו. — הממשלות המגניות על קרטה עמדי בפרץ והזהירו את קרטה לסנת אחר ממחשבתה וישלא להתגרות ברעה. קרטה תהיה עומדת בפ"ע לא ליון ולא לטורקא תכנע, רק שם השולטן יקרא עליה. — באפריקה הדרומית נתמנה הגנרל בותא, מצביא צבא המלחמה של הבורים נגד אנגליא, לראש הממשלה של המדינות המאוחדות בכל אפריקה הדרומית. בן גדלו עתה בטחון אנגליא וחבתם לישונאיהם מקרם.

יגונות. בוויניציא נגמר המשפט של הזונה הרוצחת הגרפית טרנובסקא ועונביה עורך-הדין פרילוקוב והאציל מהמאות הישחורות הרוסיות נומב, שהגרפית ופרילוקוב הסיתו את האחרון להמית העונב השלישי קומרובסקי, למען יירשו את חצי המיליון כסף האחריות, שהבטיח את היוו לטובת כלתו הגרפית. שלשה חדשים ארך המשפט והעיר תמהון בכל העולם. על טרנובסקא נחרץ משפט מאסר לשמונה שנים ור' חדשים, על פרילוקוב לעשר שנים וג' חדשים ועל נומב לשלש שנים וחדש אחר. ימי מאסרם עד כה נחשבו בתוך ענשם. — אחרי ממת המלך עדוארד הלכו עשרה מלכים, חמי מלכות, י"ב יורשי מלוכה ול"ב בני מלכים. — טמשלת חייא במלח את מנהג קנין עבדים. עד כה היה כל הצריך לפועלים ולמשרתים קונה לו עבדים בכסף והיו נחשבים כקנין כספו, כמו שהיה גם באירפה ובאמריקה ע"פ נמוסי חיונים. עתה נאסר גם בחינא המסחר בעבדים. גם פילגשים אסור לקנות בכסף. — נפלאות האנשים המעופפים באויר מתרבות. בעיר קאלי בצרפת פרה לספס על פני ים השרול המפסיק בין צרפת ואנגליא ונה על ארמת אנגליא. גם בקראקא פרה חפורה המשיכי הירונימוס באויר. — כשטייערמארק היה בישבת ישטף מים מנהר ראאב, שסחף בתי עץ וכ"ג פועלים נטבעו. נזק הממוץ עולה למיליונים. — כטרעסט נגלה קשר חדש נגד אוסטריא. האיטלים מתנכלים, לקרוע את נפות טרעסט וטרענט מאוסטריא ולספקן באיטליא. איטלים רבים נכלאו ומשפט ענקי חדש נכון. — בקרוב יתחילו להגהיג גם באוסטריא שעונים בעלי כיד שעה כמו באיטליא

יעקב ב"ר אשר אהרן ב"ר שמעון גינצבורג הראשון (כי אולמא היא גינצבורג, כידוע) והוא (הג"ט יעקב) היה ג"כ מחבטי קראקא חתן דודו (אחי אביו) ר' אליעזר גינצבורג חתן הרמ"א (7) ולכן נזכר הוא פה בין רשימות הנפטרים. בבחי"ג הישן בקראקא נמצאה פרוכת עתיקה לארון המודש ועליה כתובים הדברים האלה:

בית תורה
יוסף בן האלוף אורי
שרגא ממשפחת היילברון (8)
עדל בת האלוף
אברהם אולמא יצ"ו.

והאלוף אברהם אולמא הוא בנו של ר' שמעון גינצבורג, מחותנו של הרמ"א ישיהיה (ר' אברהם אולמא) מנהיג קהלת בורגא וימת שם בהגיעו לגבורות וכתו נקראה עדל ע"ש אחותו עדל אשת הפרנס ר' הירץ ב"ר דוד המכונה ר' הירץ לויש, שמתה בוויניצא ט"ו אייר שנת' ובעלה הג"ל — כ"ה חשוון שנת' 9. וכפי הנראה נתנה הפרוכת לבחי"ג הישן בערך שנות י"ט וישי"ן. ויש להזכיר עוד אדם חשוב גדול ממשפחת גינצבורג בקראקא והוא מהר"ד משה הלוי איטונגר (במהר"ר אברהם מווינא), מנהיג או מורה הוראה בלובלין שדר בסוף ימיו בקראקא וימת פה י"ב אדר שנת ת"ט (10). הוא בנו של ר' אברהם ב"ר מרדכי מאדיל ב"ר אליהו סג"ל איטינגן חתן ר' שמעון גינצבורג, מחותנו של הרמ"א. כ"ר שמעון גינצבורג, ראש בתי האבות המהללים גינץ, גונץ וגינצבורג, כן בן בתו ר' מרדכי מאדיל איטינגן (ע"ש עיר מושבו עטמינגן במדינת באווריא), אבי המשפחות המיוחסות איטונגר, עטמינגן ואיטונגא, שמחן יצאו גאונים ורבנים מפורסמים כ"ר יהודה ליב הלוי איטונגא ר"מ בלובלין מימי החכם צבי (האב"ד שם) ור' מרדכי זאב הלוי איטונגא בעל מפרשי הים, היה איש מורם מעם, מופלג בדורה, יסוע, נדיב ועסקן צבורי גדול ונפטר בעיר עטמינגן בסוף ימי המאה הרביעית (11). בנו ר' אברהם התנוסס בווינא לכבוד ולתפארת בתור קצין ומנהיג וסרסור בחצר הקיסר פרידריך השני ויעש הרבה צדקות עם ישראל מקרוב ומרחוק וי"ש שם בחדש סיון יצ"ו (12).

עוד יבא.

- (7) משפחות גינצבורג ע"י 176.
- (8) היילברון הוא שם עיר והוא מקור משפחת היילברון.
- (9) משפחות גינצבורג ע"י 175, 180.
- (10) "יגשמה מהר"ד משה בן מהר"ד אברהם איטונגר ז"ל יום י"ב אדר סג"ל לובלין ואביו מקי יונא" (שנת ת"ט), כי לפניו ולאחריו נזכרו נפטרים בפנקס החק דף קכ"א ע"א מאותה שנה).
- (11) על מצבתו כתוב: "יזכור אלהים נש" החסיד השלם במעשיו ומופלג בדורו מוהר"ד מודל מרדכי במוה"ר ר' אליהו הלוי ענאוויי עבוד שעסק בצרכי בני הסדינה לאמונה והשתדל לעניים וישובים וגמל חסד עם עניים ועשירים והיו מכנים אורחים וגם נתנו בניו ממסדו לצדקה בשי"ח תהא נשי צבעות ע"ש בגי' אמין (מאנאס-שריפט פיר געשיכטע אונד וויס-גענשאפט דעם יודעטהומס כך 42 ע"י 559 הערה 3).
- (12) משפחות גינצבורג ע"י 183, 260 וקויפמן בכפרו גולי ווינא ע"י 22, 23, 27.

הודאת בעל-דין. חוקר התנ"ך היהודי ד"ר ש' יטפל המגין זה כמה שנים בחקירות מדעיות על כתבי קדשנו מפני תגרות החוקרים האנטישמיים, מפרסם ברחוק היהודי של פרופסור בראן את המסקנות החודשות של חוקר התנ"ך הרדיקלי הנוצרי פרופסור פ' פֶּלוֹן מתלמידי וולחון. המסקנה האחרונה מתאימה עם מסורתנו וסותרת את כל בניני מבקרי התנ"ך. המבקרים מאחרים כנודע את השקפת היהדות עד ימי הנביאים, שהם מקדימים ספריהם לזמן כתיבת התורה. לפי דבריו קדמה השקפת העולם היהודית הרבה לימי הנביאים. התורה קדמה הרבה לנביאים וכבר בה נמצא מיסר גבוה ואחדות הבורא, לא במובן לאומי לבה, כי-אם במובן אנושי כללי, אוניברסלי. רק בודון מבכרים המבקרים את עמוס והושע על פני משה. עוד לפני הנביאים מצינו מלהמה כבדה תדירה נגד הבעלים, שלמון ה' לבדו על כל כחות העולם, דרישות צדק ומשפט בכל המעשים, השקפה מוסרית דתית על ההיסטוריה וענינים רמים אחרים, כל אלה קדמו לנביאים. כן הגיעה החקירה החפשית אל המקום שאנחנו עכדנו עליו זה אלפי שנה.

צרת המוגנים. בלישכת המסחר הלכונית היתה אספה בדבר שאלת המוגנים, שהשתתפו בה צירים מערים רבות. האספה הביעה בכתב את תלונות המוגנים וצרותיהם, להגישו לפני הנציב. בשבת שעברה הלכו מלאכי האספה, חשובי היהודים מכל הערים הגדולות אל הנציב והגידו לו דאגת המוגנים, שאלפי בתי אבות מהם יאבדו לחמם ונחיון להאריך זמן קיום בתי המזיגה איזה זמן עד שימצאו חסרי הרשיונות פרנסה אחרת. במתן הרשיונות צריכים לבכר את המוגנים ולא למסור מקור פרנסתם לאחרים, שלא יעסקו במקצוע הזה מעולם. הצירים הסבירו לנציב, כי צרת המוגנים היא צרת המדינה, כי הכל ירגישו אם אלפי בתי אבות יאבדו פתאום את לחמם ומשכר כלכלי נכון מזה. הנציב הבטיח, כי הוא ישיגה שמתן הרשיונות יהיה על פי החוק וע"פ היושר ואת הכתב הנמסר לו יקרא וימה שאפשר למלא ימלא. האספה יסדה לישבת הגנה בעד המוגנים האוברים.

אוהב ספרים. אל ה"ס"ה ב"ר: "לבני הקטן הזה היה תענוג גדול בספרך, ששלחת לי"י. ה"מ"ה ב"ר: "האמנם הוא יכול לקרוא כבר ספרים עבריים? ה"א"ב: "זה לא, אבל הוא קמע ממנו דפים וקשה לו ספירות של גיר."

רמת המצפה.

תולדות אנשי שם בקראקא.

סאת פ. ה. וועטשטיין.
(המשך מגיליון 19)

(ב) ר' שמעון דיין גינצבורג, החתום שני להמקובל ר' משה ליברלס, כהן פאר בקראקא בתור שמיש ראשון ושני בבחי"ג הישן ובתור נאמן הקהלה פה (ונאמן הקהלה היה כאן לפניו גם הגאון ר' אבא הלוי) ונמצא חתום שנת תמיד בבאר ע"ש על הכרוז בנדון הג"ט דוד לידא (1) ואסף אל עמיו ר"ח ניסן תמ"ז (2). אביו הג"ט ישמאל זנויל הוא אחי הג"ט נפתלי הירץ גינצבורג מחבר הספר נפתלי שבע רצון (המבורג, תס"ח) דרושים לכל השנה, שהביא שם דף ע"ו הדושי תורה בשמו והם בני הרב ר' שמעון גינצבורג מסלוצק ב"ר יצחק אייזיק ב"ר שמעון (3) ב"ר יעקב (4) ב"ר אשר אהרן, (5) בהקצין ופרנס הדור המפורסם ר' שמעון אולמא — גינצבורג, שבעל צמח דוד (ח"ר, שט"ו) מרבה לספר בשבחו וגודל עשרו (6). מספר "משפחות גינצבורג" ע"י 16 ואוצר ישראל לאייזנשטיין כך ג' ע"י 282 נראה, כי ר' יצחק אייזיק גינצבורג (אבי אביו של ר' שמעון דיין גינצבורג הג"ל מקראקא), שיצא כנולה בשנת שיע"ה מעיר ווירמיישא, הוא היה הראשון שהתיישב בפולין וממנו נסתעפה משפחת גינצבורג שם ובליטא. אבל לא כן הדבר והרבה שנים עוד קודם לישנת שיע"ה כבר ישבו בני המשפחה הזאת בקראקא. וישם האחד אליעזר (בהקצין ר' שמעון גינצבורג הג"ל), ישיהיה חתן הרמ"א ואחי אביו זקנו של ר' יצחק אייזיק גינצבורג. בפנקס החק דף ס"ט ע"א נמצא כתוב: "ובאותו פרק (בשנת שיע"ו) נפטר גם כן הגאון החסיד מ"ז במהר"ר יעקב אולמא בארץ אישכנו בק"ק ריודבורג". ואותו הג"ט יעקב אולמא אינו אלא הג"ט

- (1) ראה ספר היובל לכבוד סוקולוב ע"י 475.
- (2) ונשמט נאמן הקהילה התורני מוהר"ר שמעון בן הגאון מוהר"ר ישמאל זנויל שחי' שמש גבוה בביה היסטנה וגם שמש שני מת ונקבר סמוך, להכנסת כלה י"ו ו' ר"ח ניסן תמ"ז לפ"ק (פנקס החק דף ר"ד ע"א).
- (3) אב"ד ור"מ בפפד"מ.
- (4) ר' יעקב גינצבורג היה רבו של בעל תוס' וי"ט והיה רב בפרידבורג וישם מת באדר שנת שיע"ו כמ"ש בפנקס החק בקראקא דף ס"ט ע"א, ובטעות כתב המוסף על צמח דוד, כי הוא נפטר בשנת שיע"ו. וכן טעות היא בספר משפחות גינצבורג ע"י 12 באסרו שם ב' ר' יעקב גינצבורג היה לפניו אב"ד ור"מ בפרידבורג ואח"כ בעיר פרידלאנד. מהזכרת נשמתו בפנקס החק בקראקא הבאה להלן, נראה ברור, כי ישב על כסא הרבנות בפרידבורג עד יום מותו.
- (5) הרבין תורה בעיר בורגא וימת שם ה' סיון שס"ה.
- (6) ר' שמעון גינצבורג נעדר בהיותו בן שמונים שנה בעיר בורגא (במדינת באווריא) הקרובה לעיר גינצבורג והיינו בשנת שמי"ה. ע"י משפחות גינצבורג ע"י 10—19, 176—212.

הד"ר ספיר בתור בני יהודים ושמש יצחק ושמשיין. יצחק נולד בסירא ליאונא במערב אפריקה. אבי אביו היה יהודי אנגלי, שבא לאפריקה לרגל מסחרו ושם נשא אישה כושית. בניו היו כחי העור, אבל לא יסחורים ובניהם יסחורים כבושים גמורים וכן הוא יצחק זה ובכל זאת גדלו אביו כיהודי ולמדו מעט תורה והוא נמול ומתגאה ביהדותו. חבשי השני שמשיין הוא בן יהודי אירפי, שנשא כושית מהמדינת שמשיין הוא ג"כ מחמדי, שניהם מספרים, כי יש להם בלות יהודיות ובנוצרים לא יתחננו. הם מספרים, כי בערים סירא ליאונא נמצאים יהודים הרבה והכושים והאנגלים מוקירים אותם ויש להם כל זכויות אזרחיים.

הזהרה על הקראים. כידוע נכדלו ברוסיה הקראים לטובה והם נחשבים כאזרחי הארץ לכל דבר. ובכל זאת מעלימים הפקידים והנציבים עיניהם מן החק הזה ומתיחסים אל הקראים כמו אל יהודים, עתה שלח ראש המניסטרוס סטוליצין פקודה אל כל הנציבים, להזהיר את כל הפקידים, להטיב עם הקראים, כי כבר פקדה הממשלה כמה פעמים, שאזרחים גמורים הם.

אגודה לחקירת פלישת'נה. בימים האלה נוסדה בבילין אגודה יהודית לחקירת פלישת'נה הקירה מדעית. מטרתה היא הפצת דעת פלישת'נה מן הצד הארציאולוגי וההיסטורי, מצד טכע אדמתה וצאצאיה ומצבה הכלכלי. אל ועד האגודה נכנסו דייכס סימון, ד"ר לודוויג פולדה, הפרופסור מאקס ליברמאן, ד"ר הירש הילדס-היימר, הפרופ. מ. פיליפסון, ד"ר פאול נתן, פרופ. רוזין, יועץ המסחר טמרדרפר, ואחרים. האגודה אוסרת לערוך הרצאות במקצוע המסחר הפלישת'נאי וגם לשלוח אקספדיציות של חוקרים חכמים לארץ ישראל.

התמועטות מספר היהודים במערב אירופה. ב"צייטשריפט פיר סוציאלוויסנשאפט" העיר זה לא כבר הד"ר רודולף וואסרמאן מנינגן, כי מספר הלירות בין היהודים שבמערב אירופה הולך ופוחת שם באופן מבהיל ויש לחוש, שאם כך יהיה הדבר הולך ונוהג, אז עלול זה להעמיד בסכנה את קיום הגויע. בין כל אלה יהודים עולות היום באשכנז מ"ח עד י"ט לירות, היינו פחות מבצרפת (20). תוצאת החזיון הזה היא, כי גם עתה כבר הולך ומתמעט מספר היהודים בגלילות אחדים באשכנז, וכי אם לא יתוספו עליהם יהודים מן המזרח אז עתיד להתמעט מספרם בכל הגלילות.

בית מדרש לרבנים בירושלים. בקרוב עומד להוסד בירושלים בית-מדרש עליון לרבנים. המיסד הוא הד"ר פאול נתן, שהקדיש להמסד הזה סכום עצום מהונו הפרטי. בראש בית-המדרש הזה יעמדו הרבנים הידועים בן-ציון קוואינסקה עורך "המאסף" והחכם הספרדי עזריאל. גם מצד ה"אשכנזים" ישתתפו הרבה בבית-המדרש החדש. ביניהם ביחוד החכם היאלי מיכל פינס, שילמד תלמוד, והד"ר גרינהוט, שילמד מדרש. הלימודים יהיו כלם בעברית, ואולם גם לערבית וגם לטורקית יושם לב, בכדי שיוכלו הרבנים המוסמכים העתידים למלא את משרתם בראוי בכל רחבי הממלכה. לקבלת תלמידים יגשו בקרוב.

הד הזמן.

הבחירות בבוסניא. לוועד המדינה הראשון בבוסניא נבחר בעיר הראשית סאראיעווא השלחני היהודי הספרדי מר יהושע ילום. היהודים האשכנזים הקימו קנדיט בפ"ע, את ראש קהלתם ד"ר ווטקופף. הצייר הישן הקבוע, שצריכים היהודים להושיב בוועד המדינה עוד לא נועד, כי אין עוד רב קבוע לקהלת הספרדים.

יהודי גליציה והפרופסור. הפרופסור למחלות העינים ד"ר פונס בווינא אינו יכול לסבול יהודי גליציה (כפי הנראה הוא מוצר היהודים) ויהודים מטבעם נדחקים דוקא למקום שאין סובלים אותם, כן הביא שמש ביהב"ג בווינא משה בילעט אשה גליצית אל הפרופסור לביתו, לבדוק עיניה. כראות אותה הפרופסור גער במשה בילעט: אתה יודע, כי ישנא אני יהודי גליציה, צאו מזה ולכו אל בית-החולים, ישם אבדקנה. משה בילעט מצא כזה פגיעה בכבוד יהודי גליציה והזיז את הפרופסור לד"ן, בגמר-הדין מצא השופט, שאין כזה פגיעה בכבוד יהודי גליציה, גם לא היה הדבר בגלוי ופטר את הנתבע.

אברהם יוסף לוסטיג, אברהם קראפף, מרדכי צעלערקרויט קאנטשונגא.
ברגשי גיל וחרוה הננו מברכים את ידינו
וחרנו מר ירוחם גינצבערג נ"י בברכת מ"ז לארוסו. שמואל
פראבסט, אליעזר שוואלד, משה גלעזער — קראפא.
מקירות לבתי אביע במ"ז לאהי מר יצחק
אמענד מקאנטשונג לארוסו עם מ' דינה גרינער מרישאי
צבי אמענד — קאנטשונגא.
מעמק לבי אברך במ"ז את חברי וישיב מר יעקב
קרפאָל לארוסו עם מ' גיטל באטעסמאן מזאליה.
משה טאלער — גלאנוב

זיבענבירגער כשר שאפקעזע

I. קוואליטעט האכפרימא זיבענבירגער
שאפקעזע, בשר אפילו למחרת מן המחרת
זענדע איך אין 5 קילא פאסט-פאקעטען
פראנקא איבעראללחין מ"ט 7.40 קראנען
נאכנאחטע, בעציעגליך כשרות רעפערענצען
הרב הגאון בנשיק אבדק"ק מ-לאפאש.

Markovits Lajos, Magyar-Lápos,
Com. Szolnok Doboka
(Siebenbürgen).

ברגשי גיל וחבה נכרך במ"ז את רענו החביב
מר מנחם מענדל געלבוואכס טוואדאוויצע לארוסו את
מ' גיטל בעק בקראפא.
יוסף לוסטגארטען, וואלף שפירא — קראפא.
ברגשי אהבה וידידות הנני מביע במ"ז לשיב
מר מאיר שנופסטאבאק, במרנוב לארוסו עם מ' פיגה
אלטמאן בגלוגוב. מ"ז לאמו.
צבי געווריק — קולבושוב.
מקרב לבי אברך במ"ז את ידידי שיב מר מאיר
וואכספרעס במרנוב לארוסו.
דוד וואכספרעס — ריגליץ.

ברגשי שמחה וגיל הנני מברך במ"ז את ידידי
ב"ר מר ירוחם גינצבערג בקראפא לארוסו עם מ'
קלארא פריער בליסקא. מ"ז להוריהם.
ישראל ברוך טראטנער — זאגורש
מעמק לבי אביע במ"ז לרעי מר אהרן קאנארעק
לארוסו עם מ' ישרה בלאטבערג. שלום להם עד עולם.
יוסף גורפין — בארטפעלד.

ברגשי גיל וחרוה הננו מתכבדים להביע במ"ז
לרענו היקר מר יצחק אמענד בקאנטשונג לארוסו עם
מ' דינה גרינער מרישאי

הודעת הציונים בקראפא.

ההסתדרות הציונית הח"מ מודיעת כזה:
(1) היום הזה הודיע "רעד טאג" היוצא בזה איננו
ולא היה ארגון הציונים הקראפא; (2) אין שום יחס
להסתדרות הציונית בגליצא המערבית או בקראפא עם
העתון הזה; (3) אין אנו מקבלים אהריות בעד
פרסומי העתון הזה, שהוא קנינו הפרטי של מר יונה
קרעפעל בקראפא ומביע רק דעותיו הפרטיות שלו; (4)
השמועה, שהביאה העתונות הפולנית על יסוד העתון
ההוא על-אדות ריב ביננו ובין הציונים בגליצא
המזרחית ובבוקובינה, ברורה היא.
בשם ח' "ציון" בקראפא: ח. פ. לייסמנר הראשי,
ד"ר דוד בוולא המזכיר. בשם מועצת המפלגה של
הציונים בקראפא: שמואל שפירא, הראשי, מוריץ
כלאך המזכיר.
בשם ועד הדיסטריקט לגליצא המערבית: ד"ר
שמואל וואהרהאפטגרא, הראשי, ד"ר ברענער המזכיר.

מקירות לבי הנני מברך את ידידי מר שלמה
נוסבוים לארוסו עם מ' ליבא עהרענפריינד טהוסאקוב.
בן ציון ישר.

בישורת ספר הדיש.

רחם זה חדש, שילח לאור הסגנון,
לא שפתהו עין נאלח: תוספתא סדר
זרעים צהגים נדווייקת היקצ עם שני
פירושים, הנקוצים צשנותם ונחת
לחק ויכירי ונחת. כל חלה חצרו
יחדו ע"י הרצ הגדול וכו' ונ"ה
לחק הכתן חצד"ק חאלענור וכעת
ניוסקי ירוקלס תוצ"ח, צן לחותו
הרצ הגלון הנוצחק הנופורקים
נאלח הגולה וכו' ונ"ה שלום נורדכי
הכתן הגדול של"ח חצד"ק צרעזאן
יע"ח. החפץ להציח צרכה חל ציתו
יפנה נח חל כצוד המוצר כפי
האדרעק: Rabbi Isak Schwadron
Jerusalem Palästina
או לחחי המוצר Hersch Schwadron
Bóbrka
וינאלח נופס לנפשו ויכצע עונג
צעזחש"י. נחיר הקפר 4 כתרס
חוץ מהנושלו צפאקט.

איינען הויילעהרער.

זוכע איך צו מיינען 3 קינדערין,
דער פעהיג זיין מוס צו אונטערריכטען
חומש רש"י, נ"ך, יודישע געשיכטע
אונד יפ"ע ברקדוק.
מעדען בעפאצונג. אפערטע מ"מ
געהאלטאנשפריכע אן

J. LAMPEL, EGERHAT
Szilagy m. (Ungarn).

תשושי עצבים.

נכדים ע"י יסורים רבים:
אתם מרגישים את עצמכם תמיד עייפים ואין לכם השק לעבודה, כאב-הראש
מצערכם, תאונת האכילה אינה כתקונה, כח העיכול אינו כסדרו, השינה פרוצה
ואינה מהוקה, נוחים אתם לנעים ומלאים פחד, בהתאמצות כל שהוא אתם מזיעים
ומרגישים א"ע יגעים ונלאים. עצביכם צועקים לעזרה, כרעבים ללחם, התחפצו
להפטר מהמצב הזה? נכו נא קאלאידולץ. אין זאת איוו, תרופה הרשה, כי-יאם
אלפי איש נטלו על עצמם מתוך הכרת תודה את השרה, לשבה בכתב את מעלות
קאלאידולץ. קאלאידולץ

מהזק

באמת, מושיע מוזהר, מביא הפיזיהיים וכח-העבודה וגם הרגשת השק לפעולות
בבומי נעורים. אולי מקוים אתם למצוא גאולה מצערכם בנסיעה להנפש, אל נא
תשכחו את הרגו והכעס והתלאה התלויה בכל נסיעה והמטילים בספק את השבת
הנפש למנוחה בתשושי העצבים. העצה היקוצה היא:

אל תסעו

בלי קאלאידולץ כי רק אז תנפשו באמת, כי הוא מונע את היגעות, מביא שינה
משיבת נפש ועושה כל התלאות כשהוק; הוא מביא מנוחה ובטחון. אנשי ספורי
ותורים משבחים קאלאידולץ ומשתמשים בו במלחמת-ההתערבות להרבות פעולותיהם

וכן גם

רופאים ופרופסורים בבתי-החולים ובסנטריות משתמשים בו, להזק את העצבים
ולחללים ולהבריא. אבל אתם שואלים את עצמכם: האמנם

קאלאידולץ

יטיב לי? אכן תעודות אלפי אנשים עונים על זה, כי ברי להם, כי "כן יהיה".
אולם למען לא תצטרכו להוציא אף פרוטה הנם נכון אני לתת לכם לבחינה
הנם. האין זאת איפא אולח, לסבול אף יום אחד יותר את תשישת העצבים בהיות
לא-ידיכם להשיג תרופה ברורה ומנוסה הנם? יותר מספרים שלמים תוכיח לכם
הבחינה הזאת, לכן כתבו תיכף ומיד, ולא תשמיטו למחר, קבטה גלויה ורשמו
כתבותיכם באר היטב אל

Max Dultz, Budapest VII. Abt. 502 Tabakgasse 29

ומיד תשיגו הנם אין כסף שעור מספיק של קאלאידולץ

לבהינה הפשית.

מעין הישועה WYSOWA

עולה בערכו על יתר מקומות הרפואה אשר בגליצא, כאשר יעידו הרופאים היותר
מומחים. שבעה מעינות נמצאים פה, שהם חיים לנפש נענה ושקוי לעצמות כל
חולים במחלות פנימיות והיצונות, כמו קאטאר הריאה והגרון, מחלות הקיבה והמעיים,
חסר דם ומחלות נשים וכו'. וויסאווא מצטיינת גם באויר צה וטהור מאד,
הבא מרכסי הרים, אשר יסוככוה וביער נפלא, שאין קץ ליפיו. בעלי מעין
הישועה הזה יהודים הם והמקום נקי איפא ממחלת האנטיסמיטיזמוס,
אשר יתענו בה חולים יהודים ברוך מקומות הרפואה. בתי המאכל בהבשר היותר
נדול והכל במחיר שוה לכל נפש.
סדר הנסיעה לוויסאווא הוא: מקראפא דרך טרנוב — גריבוב, ומגליצא
דמזרחית דרך יאסלא — זאגארושין וגארליצע.

מדת המוסר

מאת ישראל סירקין
המוכר הע"י וה סלל דרך הדינה
בפוליסטור והוא מלה תעלות חכמה
במסמך נפש האדם. הוא תופש כל דבר
המבט, שרבו את דעות המוסכמות
במדת המוסר של סיר החרה. הוא
מחפא את כל השקרים המוסכמים ונעזרים
על אמיתות, קורא לכל כלל אנשי נשמו
האמת וטורא מקורי. והחבר הוא פוליסטור
עסקן ונכח בעל סמון פשוט ומתן לכל
ככל פקד ופקד הוא מנהל הסון אמיתי
מפלאות ומרומים. ספר כזה לא נכתב
בתוכו זה טאות נשנים, המספר נאומים-
רא נמסר להמספר.
מחיר 1.40 כתרס עם מסמך ע"י
ארכיטעטיא של "המספר".
Wundervolles für Bruchleidende!
K. k. patentirtes
Radikal abhilfliches Bruchband,
kleinste Dimension, geringstes Ge-
wicht, ohne Feder oder Metall,
schmerzlos, ohne Druck wirkend.
Auftrag mit retourporto, an:
M. KANTROWICZ, PODGORZE,
Galizien.

יואר וויינרעב, לעמבערג, קראקויערגאססע נומר 32 עקע שטשעלעצקאגאססע נומר 2
עמפפיעהלש זיין גרעסמטעס

שפעעל פיר אויסשמייער אינהיפיע אייגעריכטעטעס מאגאזין פאן ניהיימען איי שניטמ"י, זיידען, וואללשטאפפעי, מאדעווארעי.

Altona-Bahrenfeld Deutschl.